

**Cenup demiryollarının işletilmesine ait itilâfnamenin imzasına salâhiyet veril-
diğine dair kanun**

(Resmî Gazete ile neşir ve ilânı : 18/VI/1933 - Sayı : 2430)

No.
2285

Kabul tarihi
8 - VI - 1933

BİRİNCİ MADDE — Toprakkale - Payas, Fevzipaşa - Meydanıekbez, Çobanbey - Nuseybin, Derbesiye - Mardin, Cerablus Liman hatlarından mürekkep bulunan cenup demiryollarının işletilmesine dair bağı itilâfnamenin imzasına Nafia vekili memurdur.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun hükümlerinin icrasına Nafia vekili memurdur.

14 haziran 1933

CENUP DEMİRYOLLARI (C. D.) İŞLETME İTİLÂFNAMESİ

Bir taraftan Adana mebusu ve Nafia vekili Hilmi Beyefendi tarafından temsil olunan ve bu itilâfname metninde (Hükûmet) adile anılan Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ve diğer taraftan — oturan Müsyü — tarafından temsil olunan ve bu itilâfname metninde (Şirket) adile anılan (Cenup demiryolları Türk anonim şirketi) arasında aşağıda yazılı maddelerin hükümleri dairesinde bir itilâf akdolunmuştur.

Şurası mukarrerdir ki, bu hususta Türkiye Hükûmetile Fransa Hükûmeti arasında 27 teşri-nievvel 1932 tarihinde imza edilen müşterek beyanname ile ona mülhak protokolda munderiç olan ve gerek Türkiye Cümhuriyeti Hükûmetini, gerek cenup demiryolları Türk anonim şirketini alâ-kadar eden hükümler mahfuz ve meri bulunacaktır.

Birinci fasıl

Madde — 1

Hükûmet işbu itilâfnamede yazılı şartlar dairesinde aşağıda yazılan Bağdat demiryolu kısımlarının işletilmesini şirkete tevdi eder ve şirket te bunu kabul eder.

- I - Toprakkaleden - Payasa
- II - Fevzipaşadan - Meydanı ekbeze
- III - Çobanbeyden - Nusaybine
- IV - Derbesiyeden - Mardine
- V - Cerablus linan hattı

İşbu işletme yukarıda yazılı hat kısımlarının şirkete tesliminden itibaren başlayacaktır.

Madde — 2

Şirketin işletme vazifesinin hitamından itibaren hat ve edevat ile (17) nci maddede yazılı def-

ter mucibince müteferriatının devri için şirkete üç aylık bir mühlet verilecektir.

Madde — 3

Şirket işbu mukavelenin icrası için bir mesul müdür tayin edecek, bu müdür şimdilik Cerablusta Nafia komiseri nezdinde bulunacaktır.

Madde — 4

Şirket, bu itilâfname hükümleri mahfuz olmak kaydile bu gün mevcut bulunan ve ileride tanzim ve tatbik edilecek olan bütün kanunlarla nizamnamelere tâbi bulunacaktır.

Madde — 5

Şirket, (1) inci maddede yazılı demiryollar üzerinde yapılacak yolcu, askerî ve ticarî her türlü nakliyat için üçüncü fasılda gösterilen azamî tarifeye göre ücret alacaktır.

Tarifenin tatbikından çıkacak nakliye ücretlerinde kesirler tam kuruşa doldurulacaktır.

Şirket, işbu nakliye ücretlerini ve tâli hizmetlerden icara verilen araziden ve alelûmum işletmeden, Nafia vekâletince musaddak tarifeleri mucibince lâzımgelen ücretleri de alıp zararı dahi kendisine ait olmak üzere, normal işletmeğe mütedair bütün masraflar ve vecibeleri ifa edecek ve işbu itilâfnamenin devamı müddetince demiryol ve müştemilâtını, sabit, muharrik ve müteharrik malzemesini iyi bir halde bulundurmaya icap eden sarfiyatı yapacaktır.

Madde — 6

Türkiye hudutlarından girecek trenlerin lokomotif ve tenderleri üzerinde bulunacak kömür ve yağlar hareket esnasında gümrük muamelesine hacet kalmaksızın ve ölçülmeksizin serbestçe geçebilecektir. Şu kadar ki:

A - Şirket, Türk arazisi üzerinde Türk kömürü sarfına mecbur bulunduğu cihetle, Türkiye dahilinde yapılacak beher tren kilometrik için (13,5) kilo hesabile bir senelik kömür sarfiyatına mukabil o sene içinde Türkiyede ve Türkiye haricindeki depoları için . işletme idaresinin bu miktar Türk kömürünü almış ve Suriyeden gümrük resmini vermeksizin transit suretile geçmiş olduğunu tevşik edecektir. Aksi takdirde şirket fazla sarfedilen kömür için icap eden gümrük resmini senenin hitamından iki ay sonra ödemeğe mecburdur.

B - Trenlerde Türk arazisi üzerinde sarfedilecek yağların gümrük resmi verilmek mecburî olduğu cihetle, Türkiye dahilinde yapılacak beher tren kilometre için (33) Gr. hesabile kalın yağ (8,4) Gr. hesabile ince yağın bir senelik sarfiyatına mukabil o sene içinde gümrük resmi verilmek suretile Türkiyede depo edilen miktardan fazla yapılan sarfiyat için icap eden gümrük resmi de senenin hitamından iki ay sonra şirketçe ödenecektir.

C - İşbu maddede zikredilen tren kilometreler için senenin hitamında şirket bir cetvel tanzim ve Nafia vekâletine verecektir. Nafia vekâleti tarafından istenir ise şirket bu cetvel için icap eden evrakı müsbiteyi de ibraz eylemeğe mecburdur.

D - Trenler üzerinde ecnebi arazisinden Türkiyeye gelecek olan demiryol memur ve mütaahdemlerinin eşyayı zatiye, yiyecek ve içecekleri veya vazifelerinin ifasına mahsus bulunan eşya ile trenin demirbaş eşyası trenden harice çıkarılmamak ve gümrük kanununa ve mevzuatına göre muameleye tâbi tutulmak suretile gümrük resmi verilmeksizin huduttan girebilecektir.

E - Normal işletme için Türkiye arazisindeki istasyonlara gönderilecek olan defter, bilet, etiket ve umumiyetle matbu kırtasiye Nafia vekâletince musaddak ihtiyaç derecesinde olmak şartile gümrük resmi verilmeksizin geçecektir.

Madde — 7

Demiryol ve müteferriatının Hükûmetle bilitilâf vücude getirilmesi tekarriür eden genişletme

ameliyatı ve alelûmum ilâveleri için iç yurttan satın alınacak veyahut yurt dışından getirilecek alât ve adevatı ve demir ile makine ve yolcu ve eşya, arabalar ve yedek parçalar her nevi dahilî vergiden ve her gûna gümrük resminden muaf tutulacağı gibi demiryol ile teferuatının işletme umurunda kullanılan arazisi ile işletme umurunda kullanıldığı Hükûmetçe kabul edilecek binalar arazi ve bina vergisile zamaiminden ve varidatı kazanç vergisinden muaf olacaktır.

İleride mukavelenamede mevzubahs olmayan bir vergi ihdas ve sirketten mutalebesi halinde şirket mukavelenamenin vergi muafiyetlerine taallûk eden hükmü üzerinde ve munhasıran ihdas ve talep olunacak verginin hudut ve şümülü ile mukayyet olarak tekrar tetkikatta bulunulmasını istemek hakkını muhafaza eder.

Madde — 8

Şirket, demiryolun işletilmesi için lâzımgelen keresteleri, bu husustaki nizamnamelerin hükümlerine riayet etmek ve bunun için icap eden resimleri vermek şartile civar mahallerin ormanlarından kesebilecektir.

Madde — 9

İşletme merkezi ve atelyeleri Halepte bulunan şirket sermayesinden azamî dörtte üçünü ecnebi dövizine tahvil ve işletme mütedavil sermayesi olarak kullanmaya mezundur.

Madde — 10

Nafia vekâleti şirketin işleme işlerini ve hat ile bütün tesisat ve edevatının iyi bir halde tutulup tutulmadığını her zaman muayene ve teftiş etmek hakkını haizdir.

Şirket işbu teftiş ve muayene masraflarına karşılık olarak hattın işletmesine başlandığı tarihten itibaren işletmenin sonuna kadar kayıtsız ve şartsız ve her ay sonunda taksitle ödenmek üzere senede kilometre başına götürü olarak bin altı yüz yirmi kuruş verecektir.

Madde — 11

Şirket, Hükûmet komiserliği için Cerablusta kendi müdürü nezdinde münasip bir çalışma yeri ve bir ikametgâh meccanen tahsis eyleyecektir.

Şirket tarafından verilecek hasılat hesaplarını Nafia vekâleti işletme merkezinde de kontrol ettirebilecek ve ihtilâf vukuunda şirket istenecek hasılat hesaplarına ait evrakı müsbiteyi Nafia vekâletine gösterecektir.

Madde — 12

Şirket, kendi kusurundan dolayı demiryollarının bir kısmı veya bütünü üzerinde nakliyatı kestiği takdirde tekrar nakliyata başlamak için şirkete bir aylık mühlet verilir.

Bu mühlet bittiği zaman şirket yine nakliyata başlamazsa Hükûmet masarif ve zarar ve hasarı şirkete ait olmak üzere yolun müvakkaten işletilmesini temin için derhal hatta vaziyet edecek ve şirket beş ay zarfında bu masraf ve zararları ödemediği ve işletmeyi her türlü vecibelerile üzerine almak istemediği takdirde başka hiç bir kanunî merasim icrasına hacet kalmaksızın bütün haklarından sakit olacaktır.

Madde — 13

Gerek hatlardan birisi ve gerek hepsi için şirket tarafından vaki işletme, her ne sebeple olursa olsun nihayet bulunduğu zaman hatlar ve aşağıdaki(17) nci maddede zikredilen cetvelde yazılı edevatı muharrike ve müteharrike, binalar, eşya ve malzeme ile beraber demirbaş cetveline naza-

ran iyi bir halde ve her türlü borçlardan ari olmak şartile Hükûmete devir ve teslim edilecektir.

İşletme nihayet bulduğu tarihte mevcut ve işletme işlerinde kullanılmakta bulunan mahrukat ve sair istihlak edilmek üzere şirket tarafından satın alınmış levazım muhamminlerin takdir edeceği kıymetlerle Hükûmetçe şirketten satın alınacaktır.

Ancak bu mahrukat ve levazım hattın nihayet altı aylık işletmesine muktazi derecede olabilir.

Bu miktardan fazlasını Hükûmet satın almağa mecbur değildir.

Hükûmete parasız devir ve teslimi meşrut olan mevattan zayi olanların veya kaza neticesinde vukua gelen zararların (17) inci maddede yazılı defterden çıkarılması için şirketçe ziyat ve zararın vukuu anında keyfiyet esbabı mucibesile Hükûmete bildirilecek ve bu hususta Hükûmetin muvafakatini istihsal edecektir.

Madde — 14

Şirket, bütün demiryollar ile teferruatını sabit, muharrik ve müteharrik bütün alât ve edevatı da-
ima iyi bir halde muhafazaya ve her suretle emniyet verici bir vaziyette bulundurmağa ve kaza vukuunu intaç edebilecek bütün sebeplerden korumağa dikkat edecektir.

Şirket işbu taahhüdâtının ifasında gecikir veya müsamaha ederse keyfiyet kendisine tahriren ihtar olunacak ve bu ihtar tarihinden bir ay geçtiği halde icabını icra etmediği surette masrafı şirketin işletme hasılatından temin edilmek üzere iyi bir hale getirilecek olan yol ve edevat Hükûmet tarafından ele alınır tamirat yapılabilir.

Madde — 15

Normal işletmenin devamını imkânsız kılan fevkalâde ahvalin istilzam ettiği masraf şirkete yükletilmeyecek ve bu hususta şirketin hiç bir mesuliyeti de olmayacaktır.

Kezalik bu gibi ahval zuhur eder ve işletme, ne kadar müddet olursa olsun, bu sebeplerden biriyle durursa şirket te Hükûmetten hiç bir zarar ve ziyân istemeyeceği gibi bu fevkalâde masrafların Hükûmetçe ihtiyar edilmesi hususunda hiç bir talepte bulunmayacaktır.

Madde — 16

Bu itilâfnamenin icra ve tefsirinden dolayı Hükûmetle şirket arasında çıkacak ihtilâflar Türk kanunlarına tevfikân teşkil edilecek hakem heyeti tarafından halledilecektir.

Hakemler ittifak edemedikleri halde kendileri üçüncü bir hakem intihap edecekler ve bunda da ittifak edemezlerse bu hakem, Türk temyiz mahkemesi birinci reisi tarafından Türk ve Fransızdan gayri bir milletten intihap edilecektir.

İkinci fasıl

Madde — 17

Bu günkü işletme idaresi tarafından hatların şirkete teslimi Hükûmetçe tayin edilecek bir heyet huzurunda yapılacaktır. Aynı heyetin huzurile Bağdat hattına ait ebniye, muharrik ve müteharrik malzeme mobilye ve alât ve edevattan, şirket hissesine düşecek olanlar için bir demirbaş defteri tanzim edilecek ve işbu demirbaş defterin bir nüshası Nafia vekâletine verilecektir.

Madde — 18

Şirket tarafından işletilecek olan hatların hakiki ve topoğrafi uzunluklarının tesbiti için müsterek bir komisyon teşkil edilecektir. Bu komisyon elde makbul fennî vesikalari olmayan kısımlar için arazi üzerinde şenaj yapacaktır.

Bu komisyonda bulunan memurların yol masrafları mensup oldukları idareler tarafından ödenecektir.

Komisyonda gösterilecek lüzum üzerine amele ve sair diğer vasıtalar şirket tarafından meccanen verilecektir.

Madde — 19

Birinci maddede tasrih edilen hat kısımları üzerinde normal işletmeye mahsus yeniden inşaat yapılması veya yeni malzeme satın alınması için işbu inşaat ve satın almaların yapılması şartını, masraf membalarını ve bilhassa itilâfnamenin meriyeti hitamında ciheti aidiyetlerini tesbit için Hükümetle şirket arasında hususî bir itilâf aktedilecektir.

Ancak işbu tevsillerle ilâveler yapılmazdan evvel proje ve keşifnamelerile bunlara müteferri evrak Nafia vekâletinin tasdikına arz olunacaktır.

İnşaatın bittiği veya yeni malzemenin hizmete konacağı şirket tarafından bildirilmesini müteakıf Nafia vekâletince gönderilecek bir fen komisyonu tarafından muayene ve kabul muamelesi yapılacaktır.

Şurası mukarrerdir ki şirket Nafia vekâletine projelerini tasdik ettirmeksizin hiç bir yeni inşaat yaptırmayacak ve Nafia vekâletince resimleri ve evsafı malûm ve makbul olmayan yeni edevatı muharrike ve müteharrikeyi hat üzerinde kullanmayacaktır.

Madde — 20

Şirket, bugün mevcut depo ve mağazaları işletebileceği gibi lüzum ve ihtiyaç görülecek yerlerde demiryola ait arazide yeniden depo ve mağazalar dahi tesis edip bunları da işletebilecektir. Ancak işbu maddede yazılı depo ve mağazaların kullanılması ahali için mecburî olmayıp ihtiyarî olacaktır.

Madde — 21

Şirket, her hat kısmı için ayrı ayrı olmak üzere demiryolun her türlü hâsılatını, malûm nümuneleri veçhile yapacağı cetvellerle her ay Nafia vekâletine bildirecektir.

Madde — 22

Şirket, bugün Nafia vekâletine verilmesi mutad olan senelik istatistikleri ve bilhassa her çıkan sene içinde taşınan eşyanın başlıca kalemlerinin çıktığı ve girdiği istasyonlar ayrı ayrı gösterilmek üzere alélumum tonajlarının bir cetvelini Nafia vekâletine göndereceği gibi ayrıca (U. İ. C.) ce makbul olan umumî istatistik malûmatını senenin hitamından itibaren dördüncü ay içinde Nafia vekâletine takdim edecektir.

Madde — 23

Şirketin işletmeyi ele aldığı tarihten itibaren en fazla bir sene sonra Türkiye arazisi içinde çalışacak bütün sabit memur ve müstahdemleri munhasıran türk vatandaşı olacaktır..

Şirket makinist ve bundan başka tren memurlarını hattın uzunluğu nisbetini nazarı dikkate alarak makul bir derecede türk vatandaşlarından intihaba çalışacaktır.

Madde — 24

Vazifeleri Türk ve Suriye topraklarında çalışmayı müstelzim olan Türk ve ecnebi memur ve müstahdemlerin her iki araziden serbestçe geçebilmeleri için Türkiye ve Fransa Hükümetleri arasında 30 mayıs 1926 tarihinde Ankarada imza edilmiş olan itilâf ahkâmı cari olacaktır.

Madde — 25

Bu gün mevcut demiryol binaları içinde gümrük, posta ve zabıta memurlarına ayrılmış olan yer-

ler olduğu gibi duracak ve yeniden yer tahsisi icap ettiği takdirde şirket mümkün olan kolaylığı yapacaktır.

Madde — 26

Bu gün hat üzerinde seyrüsefer kolaylıklarından istifade eden Devlet memurları ve mektep talebeleri şirket şebekesi üzerinde dahi aynı şerait dairesinde ve aynı kolaylıktan istifade etmeğe devam edecektir. Bilhassa demiryolun işletmesini murakabeye memur olanlarla telgraf ve gümrük memurları daima meccanen seyahat edeceklerdir.

Madde — 27

Mahpuslar ve mahkûmlar ile muhafazalarına memur olanlar tarifedeki azamî ücretin üçte biri ile taşınacaktır. Eğer tatbik edilmekte olan ticarî tarife azamî tarifinin üçte birinden aşağı olur ise işbu aşağı tarife tatbik olunacaktır.

Mahpuslar ve mahkûmlar ile muhafazalarına memur olanlar için Hükûmetçe istenirse adi trenlerde ikinci ve üçüncü sınıf vagonlardan icap eden miktar bölmeler şirket tarafından tahsis edilecektir.

Madde — 28

Şirket, Hükûmetin kurşun ile kapanmış posta çantalarını ve bunları götürüp getirecek memurlarını adi yolcu arabalarile meccanen taşımağa ve bu bapta Hükûmet tarafından istenirse mecmuu bir vagondan ziyade olmamak şartile yolcu trenlerinin ikinci sınıf arabalarından bir veya müteaddit bölmeler ayırmağa mecburdur.

Posta ve telgraf umum müdürlüğü posta nakliyatına mahsus vagon yapıp şirkete teslim eylediği halde şirket işbu vagonu meccanen trenlere takıp taşımaya mecbur olacaktır.

Madde — 29

Şirket, Hükûmet telgraf hatlarına muktazi telgraf malzemesini tarifede muayyen azamî ücretlerden yüzde yirmi tenzilatla nakledecektir.

Madde — 30

Hükûmet, harp esnasında ve sair vakitlerde gerek ayrı ayrı ve gerek toplu olarak iktıza eden yerlere demiryol ile kara ve deniz ve hava askerî ve jandarma, polis ve inzibat memurları ile kendilerine mahsus ağırlık ve sair eşya ve hayvanlarını ve her türlü harp mühimmat ve edevatı ile hava levazım ve edevatını ve erzak ve sair askerî levazımını sevketmek istediği halde şirket, askerî makamlar tarafından tahriren vukubulacak talep üzerine vagon ve sair bütün edevat ve vesaiti nakliyesini askerî sevkiyat ve nakliyata tahsis olunmak üzere Hükûmetin emrine müheyya tutacak ve icabında Hükûmet, demiryolunun bütün nakil vasıtalarını, bütün demiryol memurları ile beraber kendi idaresine almak salâhivetini haiz olacaktır.

Hazar ve seferde gerek şirket marifetile vuku bulan ve gerek demiryolu Hükûmetin idaresinde bulunduğu esnada icra edilen bütün askerî sevkiyat ve nakliyat için tarifede muayyen azamî ücretin üçte biri verilecektir. Ancak zabitan ve neferatı için tarifede muayyen azamî ücretlerin dörtte biri verilecektir. Hükûmet sevkedeceği askerî mühimmat ve eşyanın yolcu katarlarile gönderilmesini talep eylediği halde dahi muayyen azamî ücretin üçte biri ve zabitan ile neferleri için tarifede muayyen azamî ücretin dörtte biri verilecektir.

Eğer tatbik edilmekte olan ticarî tarifeler bu maddede yazılı azamî tarifelerin üçte birinden aşağı olur ise işbu aşağı tarife tatbik olunacaktır.

Şurası da mukarrerdir ki, askerî nakliyatla askerlerin buldukları vagonda beraberlerinde

götürecekleri eşyadan maada nefer başına meccanen otuz kilogram ağırlığında eşya nakline hak ve salâhiyetleri olacaktır.

Madde — 31

Şirket yalnız demiryoluna mütealîk mektup ve çantalarını Posta ve telgraf umum müdürlüğüne bir gûna resim veya ücret vermeksizin Hükûmetin posta memurları tarafından muayene edildikten sonra kendi nakil vasıtalarıyla taşıyabilecektir.

Demiryol memurlarının hususî muhabereleleri posta kanunlarına tâbidir.

Şirket, kömür ve yağ gibi eşya ve istihlâk maddelerini, demiryolunun bakımı ve işletmesi ve yeni tesisata ait munzam ameliyatı için lâzım olan malzeme ve inşaat malzemesini bir gûna ücret vermeksizin naklettirmek hakkını dahi haiz bulunacaktır.

Madde — 32

Şirket, bu gün hat boyunda bulunan telgraf direk ve tellerini, işletme hesabına, iyi bir halde muhafaza ve idame edecektir. Telgraf hatları, demiryolunun işletmesine ait olmayan hususî muhabereleler için kullanılmayacaktır.

Hükûmet, şirketin tellerile yapılan telgraf muhaberelelerinin hepsini Devlet telgrafları idaresinin müfettişleri marifetile, her an kontrol ettirmek hakkını haiz olacaktır.

Hükûmet masarifi kendisine ait olmak üzere, bir ve icabında iki telgraf veya telefon teli takmak için, demiryolunun direklerini meccanen istimal edebilir. Bundan başka, Hükûmet masarifi kendisine ait olmak üzere, hat boyunca, başka telgraf veya telefon direkleri tesis etmek hakkını haizdir.

Hükûmet kendi hatlarının kopması veya bozulması halinde demiryolunun, hizmetlerine bir gûna hâlel getirmemek şartile, kendi telgraflarını demiryolunun tellerile çekmek üzere, istasyonlara telgraf memurları ikame etmek hakkını dahi haiz bulunacaktır.

Madde — 33

Irak ve Suriye istikametine gidecek yolcular için Haydarpaşadan tertip edilecek beynelmilel trenler işletmenin vesaitile kabili telif azamî süratle hattın son noktasına kadar sevkedilecek ve dahilî yolcular için Fevzipaşa - Mardin arasında her sınıf yolcu nakledebilecek surette haftada en az üç tren kaldırılacaktır. Eğer beynelmilel trenlerde her üç sınıf yolcusuna ait vagonlar bulunacak olur ise bu trenler haftalık dahilî trenler arasında sayılacaktır.

Bu trenlerin; tevakkuf müddetleri dahil, hudut değiştirmekten doğan fazla tevakkuflar hariç olmak üzere, vasatî süratleri, yirmi beş kilometreden daha aşağı olmayacaktır.

Payas - Toprakkale arasında haftada en az iki baştan ikişer tren kaldırılacaktır.

Trenlerin seyrüsefer cetvelleri şirket tarafından tanzim edilerek Nafia vekâletinin tasdikına arz edilecektir.

Vekâletçe tasdik edilmedikçe şirket tarafından bu cetvellerde hiç bir tadilât yapılamayacaktır.

Madde — 34

Şirket işletmeye mütealîk olup bu gün tatbik edilmekte bulunan dahilî talimatların tatbikına devam etmekle beraber ileride şirketin de muvafakati almarak bütün demiryolları için tevhidten tanzim edilecek bu gibi talimatları da tatbika mecbur olacaktır.

Madde — 35

İstasyonlarda yapılacak tahsilât demiryollarda cari usul veçhile Halepteki işletme merkezine serbestçe gönderilebilecektir.

Şu kadar ki:

A - Tahsilâtın ne cins paradan terekkip ettiği, istasyonların tahsilât kaydine mahsus defterlerde gösterileceği gibi işletme merkezine yapılacak para sevkiyatında işbu sevkiyata mahsus çantada mevcut para ile beraber bu paranın cins ve miktarını gösterir bir cetvel bulunacaktır.

Hattın aylık hasılatını mübeyyin Nafia vekâletine gönderilmesi itilâfname ahkâmında bulunan hasılat cetvellerine, istasyonlarda yapılan tahsilâtın para cinsini gösterir ayrıca bir cetvel raptolunacaktır.

B - Nafia vekâleti istediği zaman ve istediği yerde bu para çantalarını ve tahsilâta ait her türlü evrakı müsbiteyi kontrol edebilecek ve bu kontrol için icap eden anahtar, damga ve sair ve sair şirketçe evvelden verilmiş olacaktır.

Bu kontrol esnasında orada mevcut şirketin en yüksek dereceli iki memuru da bulunacaktır.

C - Şirket yukarıdaki fıkra mucibince işletme merkezine nakledeceği paraları bilâhare Adana Osmanlı bankasına aynen gönderecek ve türk arazisi dahilindeki hatta ait sarfiyatını bu paralardan icra edecektir.

Şöyle ki: bu sarfiyattan Türkiye dahilinde icra edilecekleri türk parası ile, haricte yapılanları Suriye parası ile temin edilecektir.

Ancak döviz olarak yapılacak tediyatın eveliminde Türkiye dahilinde Suriye parası olarak tahsil edilip Adanadaki bankaya yatırılmış olan kısımdan icrası ve kâfi gelmediği takdirde türk lirası ile mubayaa suretile temini mukarrerdir.

D - Şirketin bu suretle yapacağı sarfiyattan sonra bakiye kalacak hâsılatın (ki safî hâsılat olacaktır) diğer şirketler hâsılatı gibi muameleye tâbi tutulacaktır.

H - Şirketin Suriyede yapacağı sarfiyata mevcut Suriye parası kâfi gelmediği takdirde gayri-safi hâsılat (700 000) liraya kadar olan senelerde (280 000) lira için ve gayrisafi hâsılat ziyadeleştiği senelerde de mezkûr (280 000) lira, hâsılatın fazlalaşan miktarının beşte biri nisbetinde ziyadeleştirilmek suretile icap eden döviz derhal ve başkaca bir gûna muameleye hacet kalmaksızın Hükümetçe şirketin Adana Osmanlı bankasında mevcut parasından temin edilecektir.

L - (C) Fıkrası mucibince toplanacak olan türk ve ecnebi paralarını Adanadaki Osmanlı bankası şirket işletme merkezinden verilecek emirler üzerine kambiyo murakipliğinden mezuniyet almak suretile sarf ve tediye edilecektir.

Kambiyo murakipliği; **(H) fıkrasında** izah olunan miktarda döviz mubayaa ve ihracına ve Türkiye dahilindeki sarfiyat için de Türk parası olarak tediyata derhal müsaade edecektir.

Ancak Osmanlı bankasında serbest olarak açılacak bu hesaba yatırılacak paralar munhasıran Türkiye dahilindeki şirket hâsılatına ve tediyatta da şirketin bu hatta ait sarfiyatına mahsus olacaktır.

Bunun haricindeki muameleler umumî mevzuat hükümleri dairesinde ifa edilecektir .

M - Şirketin döviz olarak istimal edebileceği paranın mukabili Türk lirasının hâsılatından mütevellit Türk lirası hesabında mevcut bulunması meşrut olduğu gibi **(H) fıkrasında** zikrolunan umumî hâsılat yekûnu senesi zarfında temin edilmemiş ve fakat döviz kısmı tamamen mubayaa edilmiş ise umumî hasılat açığı memlekette döviz satmak suretile kapatılacaktır.

Yani döviz mubayaaasında **(H) fıkrasında** muharrer nisbetler nazarı dikkatte bulundurulacaktır.

Üçüncü fasıl

Madde — 36

Mukavelenamenin 5 inci maddesi mucibince şirketin almağa mezun bulunduğu nakil ücretleri tarifesi aşağıda gösterilmiştir. Bu tarifeler nihayet derece olup bunlar Hükümetten sureti mahsusada ruhsat alınmadıkça arttırılmayacaktır.

Fakat tarifelerde tayin kılınan nihayet miktarlar indirildikten sonra bir ay evvel hususî ilânlarla halka ihbar edilmedikçe tekrar nihayet derecelere arttırılmayacak ve ancak tarife indirilmesi halinde üç gün evvel ilân olunacaktır. Tarifelerde muayyen olan ücretlerin hepsi kilometre hesabına katedilecek mesafeye göre alınacaktır. En az alınacak miktarı ücret lââkal sekiz kilometre itibarile hesap edilir. Yerine vardığında ödenecek eşya bedeli şirketçe gönderilenden alınmadıkça kendisinden istenemez. Bu makule eşya bedellerinin tahsili için şirket tarafından yüzde iki komisyon alınacaktır.

Birinci tarife

Yolculara a dairdir

Adam başına ve kilometre hesabı üzerine nakliyatın fiatı yolcu ve karışık trenler.

Birinci mevki		İkinci mevki		Üçüncü mevki	
K.	S.	K.	S.	K.	S.
4	05	3	0	1	95

Birinci ve ikinci mevki arabalardan mürekkep seyriseri trenile taşınan yolculardan yukarıda yazılı tarifeden yüzde otuz ziyade alınacaktır.

Üç yaşına kadar olan çocuklar refakatindeki adamın kucağında götürülmek şartile bedava taşınır. Üç yaşından yedi yaşına kadar olan çocuklar için yarım ücret alınır ve beherine bir kişilik yer tahsis olunur. Şu kadar ki bir bölmede iki çocuk bulunduğu halde ikisi bir yolcuya mahsus olan bir yerden ziyade yer tutmayacaktır.

İkinci tarife

Yolcu eşyalarına dairdir

Her yolcunun bilet başına bedava olarak otuz kilogram yük taşınma hakkı vardır. Yarı ücret verecek çocuklar yalnız yirmi kilogram yük için ücret vermekten muaf olacaklardır. Fazla eşya için bölüksüz her on kilogram için kilometre başına 0,15 kuruş nakil ücreti alınır. Çok yer tutan eşya ile otuz desimetre mikâbı hacminde olduğu halde ağırlığı yedi kilogramdan aşağı olan eşya için muayyen ücretin iki katı ücret alınır.

Müteferri masraflar

Yolcu eşyasının fazlası olsun olmasın tarife ücretinden başka aşağıdaki ücretler alınacaktır. Şöyle ki: Verilecek beher eşya pusulası için muayyen olarak üç kuruş kaydiye resmi ve trenin geldiğinden sonra kaldırılmayan eşyanın beher dengi için günde 0,75 kuruş mağaza resmi ödenecek ve kumpanyanın ısrarı ve gönderen ve gönderilenin istemesi üzerine tekrar tartılacak eşyadan şirket iddiasında haklı çıktığı halde bölüksüz beher yüz kilogram için üç kuruş tartma resmi alınacaktır.

Üçüncü tarife

Köpeklere dairdir

Gerek yolcu trenleri ve gerek karışık trenler ile gönderilen köpeklerin her birinden kilometre başına 0,60 kuruş ücret alınır.

Müteferri masraflar

Tarife ücretlerinden maada her köpektan muayyen kaydiye resmi olarak üç kuruş ve köpeğin geldiğinde sahibi çıkmadığı takdirde hasar ve zararı icap edene ait olmak üzere şirket saklamış olur ise günde otuz kuruş alınacaktır.

Dördüncü tarife

Çabuk gidişle gönderilecek eşyaya daırdır

Bölüksüz on kilogramın kilometre başına nakil ücreti 0,15 kuruştur. Otuz desimetre mıkâp hacminde bulunduğu halde ağırlığı yedi kilogramdan aşağı olan eşya için muayyen ücretin iki katı ücret alınır.

Müteferri masraflar

Tarife ücretinden başka irsalâtın her defası için muayyen kaydiye resmi olarak üç kuruş ve bölüksüz olmak üzere beher on kilogram için bindirme ve indirme resmi olarak 0,60 kuruş ve çabuk gidişle gönderilen eşya her ne esbaba mebni olursa olsun gönderilene haber vermek için gönderilen mektubun postaya verildiğinden itibaren gönderilene eşyanın varacağı yerde oturuyor ise yirmi dört saat, oturmuyor ise otuz altı saat içinde eşyayı, kaldırmadığı takdirde bölüksüz beher elli kilogram için mağaza ücreti olarak yevmiye 1,5 kuruş ve gönderen ve gönderilenin isteği üzerine eşya tekrar tartıldığı ve bunların iddiaları haklı çıkmadığı halde bölüksüz beher yüz kilogram için üç kuruş ücret alınır.

Beşinci tarife

Çabuk gidişle gönderilecek paket ve denklerc ve münferiden vezni yirmi beş kilogramdan aşağı olan ufak tefek eşyaya daırdır

Bir dengin kaydiye ve bindirme ve indirme ücreti içinde olduğu halde otuz kilometreye kadar olan mesafe için on sekiz kuruş ve ondan ziyade mesafenin beher on beş kilometresi için üç kuruş ücret alınır.

Müteferri masraflar

Bu ücretten maada haber vermek üzere gönderilene yazılan mektubun postaya verildiğinden itibaren gönderilen eşyanın gönderildiği yerde ise yirmi dört, değil ise otuz altı saat zarfında her ne esbaba mebni olursa olsun kaldırılmayan denklenden konduğu mağaza ücreti olarak günde 1,5 kuruş ve gönderen ve gönderilenin talebi üzerine tekrar tartılacak her denkten gönderen veya gönderilenin iddiası boş çıktığı takdirde tartmak ücreti olarak üç kuruş alınır.

Altıncı tarife

Para ve esham ve zikrymet eşyaya daırdır

Külçe veya meskûk veya mamul veyahut lâvha olarak gönderilecek altın ve gümüş ile erva, plâtin ve mücevherler ve diğer kıymetli eşya her halde çabuk gidişle taşımak şartile kabul olunacaktır. Bunlardan alınacak nakil ücreti, hakiki vezni en az yirmi beş kilogram itibar olunmak şartile çabuk gidişe mahsus adi tarifedeki nakil ücretinin iki katı olacaktır.

Şirket, bu gibi eşyanın taşınmasını sigorta etmeğe mecbur değildir. Şirket tarafından sigorta ettirilmeyen nakliyat için ona terettüp edecek mesuliyetin derecesi çabuk gidişle taşınan eşyanın nakil şartlarına dair olan ahkâm ile tayin ve tahdit kılınmıştır.

Yedinci tarife

Araba ve yürüyen edevata daırdır

Kilometre başına nakil ücretleri:

Yavaş gidiş		Çabuk gidiş		
K.	S.	K.	S.	
7	05	14	10	İki veyahut dört tekerlekli ve içi bir peykeli arabalardan
10	05	20	10	Dört tekerlekli ve içi iki peykeli arabalardan.

Müteferri masraflar

Tarife ücretlerinden başka irsalâtın her defası için kaydiye ücreti olarak üç kuruş ve arabadan bindirme ve indirme ücreti olarak altmış kuruş ve her araba için mevzu mağaza ücreti olarak günde otuz kuruş ücret alınır. Mağaza ücreti yalnız geldiğinden kırk sekiz saat sonra kaldırılmayan arabalardan alınır.

Tarife ücretinden başka arabalar içinde bulunan eşyanın ağırlığı elli kilogramı geçtiği halde elli kilogramın fazlasından yavaş gidiş ile taşınan ikinci sınıf eşya tarifesi mucibince bölüksüz beher elli kilogram hesabına ücret alınacaktır.

Sekizinci tarife

Hayvanata daırdır

Hayvan ve kilometre başına nakil ücretleri:

Yavaş gidiş		Çabuk gidiş		
K.	S.	K.	S.	
4	05	8	10	Öküz ve inek ve boğa ve manda ve deve ve beygir ve koşum hayvanatından
1	35	2	70	Dana ve eşek ve domuzdan
0	60	1	20	Erkek ve dişi koyun ve keçiden

Müteferri masraflar

1 - Tarife ücretinden başka irsalâtın her defası için muayyen kaydiye resmi olarak üç kuruş alınır.

2 - Birinci sınıftan beher baş için hammaliye olarak on beş kuruş ve ikinci sınıftan beher baş için altı kuruş,

3 - Trenin geldiğinden yirmi dört saat sonra alınmayan hayvanatın zarar ve hasarı ahabına ait olmak ve yem masarifi dahil olmak üzere mahsus bir yerde saklamak ücretine karşılık olarak beherinden mağaza resmi olarak günde otuz kuruş alınır.

Dokuzuncu tarife

Yavaş gidişle gönderilecek eşyaya daırdır

Bir kilometre mesafede ton başına alınacak ücret

Birinci sınıf

Silâh, doğrama, boya ağacı ve sair kıymetli ağaç, mum, müskirat, bakır, pamuk, tutkal, araba edevatı, sahtiyân, ilâç ve kahve, şeker ve çikolata ve emsali, kuştüyü, kumaşlar, baharat, mamul demir, çini, meyva, dökme demir, mamul ve gayrimamul madeniyat, ayna, çeliğe müteallik eşya, ruganizeyit ve kıymetli otlar, muzika alâtı, mefruşat, sahhaflığa müteallik şeyler, mamul kurşun ve demir-kalem, porslen, nebatat ve envâr kürk, içyağı, ipek mamulâtı, istearin, sirke, şarap, kadeh ve cam, yün mamulâtı, kitap, çay, tütün, haşhaş tokumu ve boya tohumu ve susam, anason ve saire.

K. S.
5 25

İkinci sınıf

Karataş, kereste, zift, kok kömürü, odun kömürü, kenevir, ham dökme demir, yaprak ve çubuk demir, keten, maden toprağı, kalas tahtası, gayrimamul mermer taş, sırick, tahta, yonma taş, tuzlu balık, külçe kurşun, tuzlu et, kuru sebze.

K. S.
4, 05

Üçüncü sınıf

Kil toprağı, tuğla, kiremit, saman, kepek, yakacak odun, çakıtaşı, piring, zahireler, kireç, maden kömürü, kül, un, gübre, duvartaşı, lüleci toprağı, alçı, kireç ve alçı taşı ve kaldırın taşı, ve levazımı saire ve tuz ve kum ve taze sebze.

K. S.

3, 30 kuruş

Vezni elli kilogramdan aşağı olan eşya tam elli kilogram hesap ve itibar olunur ve ondan ziyade kesirler daima elli kilograma çıkarılır. Nakil ücreti en azı sekiz kilometre üzerine hesap edilerek alınır. Maamafih dolu vagonlar ile iki yüz kilometreden dūn olmayan mesafeler üzerinden nakledilecek hububattan tonilāto başına beher kilometre için 0,90 kuruştan fazla ücret istifa olunmayacaktır.

Müteferri masraflar

Tarife ücretinden başka irsalātm her defası için muayyen kaydiye resmi üç kuruş, bindirme ve indirme şirket tarafından icra edilirse ton başına elli dört kuruş yani bölüksüz beher elli kilogram için iki kuruş yetmiş santim alınır.

Gönderilene haber vermek için yazılan mektubun postaya tesliminden kırk sekiz saat zarfında kaldırılmayan eşyadan mevzu olduğu mağaza ücreti olarak bölüksüz her elli kilogram için günde 1,5 kuruş ve gönderen ve gönderilen istediğı takdirde tekrar tartılan ve ilk miktar doğru çıkan eşyadan tartı ücreti olarak bölüksüz her yüz kilogram için üç kuruş alınır.

Mülâhazat

İşbu tarifede beyan olunan ücret üç bin kilogramdan ziyade ağırlığı olan yekpare cisimler hakkında cari değildir.

Üç binden beş bin kilograma kadar olan yekpare ecsama ücreti mukarrerinin yarısı daha ilāve olunur. Beş bin kilogramdan ziyade olan veyahut alāt ve edevatı mahsusa kullanılmasını icap ettiren yekpare ecsamı taşımaya şirket icbar olunmayacaktır. Şirket bu gibi eşyanın taşınmasını gönderenin ikametgâhından alıp gönderilenin ikametgâhına teslim etmeğı üzerine aldığı takdirde fiat ve nakil şartları ve teslim ve tesellüm ücreti iki tarafın rızasile tayin olunur.

Onuncu tarife

Sigorta ücretlerine dairdir

Mahsusan sigortaya vazolunan eşyadan aşağıda yazılı ücretler alınır:

Kuruş S.

9	Beş yüz kuruş kıymetinde olup yavaş gidişle gönderilen eşyadan,
24	Beş yüz kuruş kıymetinde olup çabuk gidişle gönderilen eşyadan,
12	Bin kuruş kıymetinde yolcu eşyasile araba ve hayvanat ve eşyadan.

On birinci tarife

Hususî trenlere dairdir

Kilometre başına alınacak ücretler:

Kuruş S.

90	Lokomotif ile birlikte furgundan,
60	Salon arabalarının her birinden,
30	Yolcu arabalarının her birinden,
15	Adi vagonların her birinden,
15	Vagonda ikiden ziyade dingil olduğu halde beher fazla dingil için.

Kuruş S.

- 2 760 Tren, cetveli mahsusunda muayyen olan müddetten ziyade bekler ise her yarım saat için
- 210 Bir hususî tren için kilometre başına ücretin en azı.
- 4 200 Bir hususî tren için ücretin en azı.

İkinci fasılda meşrut olan tenzilâtı nakliyatın işbu hususî trenlere dair olan tarifeye şümulü olmayacaktır. Eğer hususî trenle giden yolcu ve hayvanat ve yolcu eşyasından alınacak ücretler adi trenler tarifelerinde gösterilen ücretlerden ziyadeye çıkmaz ise şirket adi trenlere mahsus olan tarife mucibince ücret alabilir.

Bir hususî trenin tertibi istendiği takdirde keyfiyet en az yirmi dört saat evvel şirkete haber verilecektir.

Madde — 37

Yukarıki tarifeler ile bundan böyle tanzim olunacak nakil ücreti tarifelerinde kuruş liranın yüzde biri itibar olunacaktır.

Madde — 38

Yukarıki maddelerde zikir ve beyan olunmayan her hangi bir şeyin taşınması için tarifede gösterilmiş olan şeylerin hangilerine en ziyade benzer ise onun ücretile taşınacaktır.

Madde — 39

Tarifeler gerek umumî olsun ve gerek hususî olsun ve gerek nisbet kaidelerine tevfikân tanzim edilsin ve gerek mütefavit bulunsun mezkûr tarifelerde münderiç şerait bilûmum yolcu ve mürsiller hakkında cari olacaktır.

Bundan başka tarifeler mevkii icraya konulmazdan evvel Hükûmetin nazarı tasvibine arz ve takdim olunacaktır. Bir âcil lüzum olur ise mezkûr tarifeler Hükûmetin tasdikinden evvel Devlet komiserine ihbar edilerek mevkii icraya vazolunabilecektir.

Madde — 40

Bir veya bir kaç mürsilin tasdik olunan tarifedeki ücretlerden ucuz bir ücretle yük taşınabilmesi için şirketin anlar ile hususî surette mukavele akdetmesi katiyen yasaktır.

Ancak bu yasağın Hükûmetle aktolunacak mukavelâta şümulü olmayacaktır. Hükûmeti mahalliye tarafından verilmiş ilmühaberleri olan fıkara ve muhtacın meri olan tarifede yazılı ücretin yarısı hesabına taşınacaktır.

<i>Cümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	10 - VI - 1933 ve 1/739
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhuriyet Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	14 - VI - 1933 ve 4/628
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	Cilt Sayfa 15 446 16 42,89:90,116,124:127